

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 11. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval
račun: Trst št. 11-7223.

Leto X. - Štev. 37

Trst - Gorica 14. septembra 1956

Izhaja vsak petek

Kremeljska hvaležnost

PO PROCESIH V BEOGRADU

Ko se je v stari Avstriji kdo pregrešil tako, da je svojega do-
brotnika ali prijatelja poplačal s
tem, da ga je pahnil v nesrečo,
so to imenovali »hvaležnost hab-
sburske hiše«. Habsburški vla-
darji so si namreč pridobili glas,
da storjene usluge plačajo s pre-
ganjanjem ali pa z izročanjem
svojih zvestih služabnikov nji-
hovim sovražnikom. Predmet
takšnega postopka so bili n. pr.
Hrvatki pod banom Jelačićem, ki
je pomagal zatreti ogrski upor.
Za plačilo so Habsburžani Hr-
vatsko izročili prav Ogrom!

Nekaj podobnega se je zgodi-
lo v zadnjem letu s tistimi Mo-
skvi zvestimi, da ne rečemo na-
ivnimi, vsekakor pa doslednimi
in načelnimi komunisti, ki so se
ob sporu s Kominformom zate-
kli v razne »ljudske demokracije«
in so od tam nadaljevali bor-
bo proti krivovercu Titu, ki se
je upr. Kremlju. Kogar so titov-
ci takrat ujeli ali pa odkrili do-
ma, temu usoda ni bila mila. Bil
je izpostavljen strahovitim po-
stopkom v koncentracijskih ta-
boriščih in ječah, v kolikor ga
sploh niso spravili na drugi svet.
Koliko življenj je šlo v izgubo!
Vendar so upali vsaj tisti, ki so
bili na drugi strani meje, da so
rešeni.

Vihar je šel mimo, Moskva
in Beograd sta se pomirila. Vsa-
kdo bi pričakoval, da si je Mo-
skva ob tej priložnosti izgovori-
la pri Titu odpuščanje za vse ti-
ste, ki so se v sporu postavili na
njeno stran, enako kot je bilo
samo ob sebi razumljivo, da bo-
do v pripravi država de-
ležni odpuščanja vsi tisti, ki so
se približali Titu ali so celo za-
vezeli njegovemu podobno stali-
šče. Namesto tega pa so se naj-
prej začele širiti tajne, kmalu
nato pa kar javne vesti, da se
jugoslovanski kominformisti-be-
gunci vračajo v domovino. V
mnogih primerih je bilo celo ve-
koč očitno, da ni šlo za pristo-
voljni povratek, temveč za de-
jansko prisilno izročitev. Niso
bili v vprašanju samo majhni,
nepomembni ljudje. Tito je do-
bil v roke kar načelnike proti-
titovskih propagandnih središč,
ki so v preteklih letih delovala
po vseh pripraviških državah.

Tudi če je bil po sredi v večini
primerov formalno »prostovoljni«
povratek, je bila to vendar
kaj čudna »prostovoljnost«, ko
so prizadete postavili pred za-
lostno izbiro: ali na večno po-
zabljenje tam nekje v izgublje-
ni azijski Sibiriji ali pa na nekaj
let ječe in nato sicer težko, toda
vsaj evropsko življenje v lastni
domovini.

Ko so se kominformisti tako
nakapali domov, je začel delova-
ti totalitarni mltn. Vrstiti so
se pričeli procesi, ki jih Tito, ki
je zdaj imel ptičke v rokah, ni
prav nič skrival. Bo vsaj drugim
v pouk, si je mislil. Naj narod
kar ve, kako dolga je naša roka,
si bo prihodnji premislil dviga-
ti glavo!

In pokazalo se je, koliko zale-
že moskovska zaščita, in kje
končajo tisti, ki računajo na
kremeljsko hvaležnost.

V Veliki Britaniji izhajajoči
»Klic Triglava« pristavlja na to,
da so Moskvi vdani kominfor-
misti torej še na slabšem »kot
protikomunistični emigranti«, ki
do leta 1945 niso sodelovali s ko-
munisti, niso sodelovali pri iz-
gradnji dežele in jim nikakor ni
(Nadaljevanje na 3. strani)

POGAJANJA V KAIRU: POPOLN NEUSPEH

Poskus „Odbora petih“ se je ponesrečil - Britanci in Francozi za gospodarske sankcije - Odhod pilotov

Ko smo pretekli teden pisali o sporu
okrog Sueškega prekopa, smo dejali, da
je težko napovedati uspeh poslanstva
»odborna petih«, ki se je podal v Kairo,
da obvesti Naserja o zaključkih london-
ske konference 22. sil in da poskuša z njim
doseči osnovo za miren in obojestransko
zadovoljiv sporazum. Začetne izjave in
prvi stiki so vzbudili pri mnogih kome-
ntatorjih velika upanja, toda opozorili smo
na razgoreto vzdušje, ki vlada v Egiptu,
na podporo Sovjetske zveze Naserju in
podobno, kar na drugi strani govori pro-
ti možnosti popuščanja z egiptiske strani.
Diktatorji pač ne morejo tvegati izgube
še tako majhnega drobca svojega presti-
ža in napitnega ugleda.

Zdaj je poskus »odborna petih« že za
nam. Izmenjava gladišč je končana, in
to s popolnim neuspehom. O razgovorih,
ki so sicer bili tajni, so objavili več do-
kumentov: kratko skupno zaključno po-
ročilo, Menziesovo pismo Naserju z dne
7. septembra in Naserjev odgovor Men-
ziesu. Poleg tega je britanska vlada ob-
javila Belo knjigo dokumentov z london-
ske konference o Suez. Tako je slika o
vsem tem, kar je bilo doslej v tej zadevi
storjeno precej popolna.

V skupnem zaključnem poročilu je re-
čeno, da so končni razgovori med pre-
dsednikom Naserjem in »odborna petih«,
ki so bili v Kairu med 3. in 9. septem-
brom. Poudarjeno je, da so se razgovo-
ri razvijali na odkritosrčen in informati-

ven način. Odbor izjavlja, da odhaja iz
Kaira in bo obvestil svoje mandante o
svojih razpravah.

Menzies ugotavlja v svojem pismu, ki
ga je dne 7. septembra poslal Naserju,
da so »razgovori razkrili globoko neso-
glasje glede načel in načinov, kako bi
se lotili problema, sprito česar je jasno,
da nobeno nadaljevanje razprav ni mo-
glo spremeniti sedanjega položaja. Men-
zies podaja bistvo glavnih dveh predlo-
gov, ki jih je 18 držav sprejelo v Lon-
donu, takole: 1) da je treba upravljanje
prekopa ločiti od političnega vpliva ka-
tereke države in 2) da je treba na pod-
lagi mednarodne konvencije, kateri bi se
prijudili tudi Egipt, ustanoviti organ,
kateremu bi zaupali upravljanje, vzdrže-
vanje in razširitev prekopa. Po Menzie-
sovem mnenju bi bil Egipt v položaju
lastnika prekopa, predlagani mednarod-
ni organ pa v položaju zakupnika. Cisti
dohodek od prekopa bi pripadal Egiptu,
pri čemer bi se pa odplačevalo tudi pri-
merno odškodnino dosedanjim delničar-
jem družbe Sueškega prekopa.

Naser je v svojem odgovoru na to pi-
smo ostal pri že pojasnjenem in poudar-
jenem stališču popolne egiptiske suve-
renosti tudi v zadevi prekopa in je zav-
nil predlog zahodnih držav o mednarod-
ni kontroli te za Evropo življenjsko va-
žne vodne poti. Po njegovem mnenju bi
se lahko doseglo sporazumno rešitev v o-
kviru stare konvencije o plovlbi skozi

Sueški prekop ali pa s sklenitvijo nove.
Egipt je pripravljen sprejeti poročilo za
svobodno plovlbo in vzdrževanje prekopa,
pripravljen se je tudi obvezati, da ne bo
povečal tarif nad določeno mero, kakor
poveča tudi na to, da se sporazumno do-
loži sistem tarif. Toda istočasno bi pri-
volil s mo v ustanovitve posvetovalnega,
nitiakor pa ne upravnega mednarodnega
odborna za Sueški prekop.

Takšno egiptisko stališče pa je izven
okvira sklepov londonske konference in
se tako bistveno oddaljuje od tega, na
kar so bili pooblašeni člani »odborna pe-
tih«, da so le-ti pač mislili, da so zvede-
li, kar so hoteli, spoznali, da njihovo po-
stojanje v prvotno naznačeni smeri ne
bo uspelo in so zato v ponedeljek 10.
septembra zapustili Kairo. Egiptiska vla-
da pa je še istega dne izročila vsem de-
ležem, ki imajo v Kairu svoja diplomats-
ka zastopstva, in generalnemu tajništvu
OZN enotne note, v katerih je v 12. toč-
kah razloženo nastali položaj. Egiptiska
vlada ponavlja, kar je navedel v svojem
pismu Menziesu že Naser, poleg tega pa
predlaga, naj bi nemudoma ustanovili
odbor za pogajanja, v katerem bi bili
predstavniki vseh dežel, ki uporabljajo
Sueški prekop, oziroma dežel, ki različ-
no presojajo ureditev tega problema. Ta
odbor naj bi revidiral carigaško kon-
vencijo iz leta 1888.

Medtem je predsednik »odborna petih«,
avstralski ministrski predsednik Men-

zies, že prispel v London, kamor sta pri-
šla tudi predsednik francoske vlade Guy
Mollet in francoski zunanji minister
Christian Pineau. To je bilo v ponedeljek
dopoldne. Ze v ponedeljek dopoldne pa je
bila seja britanske vlade, dopoldne pa se-
danek vladnega tako imenovanega »Sue-
škega prekopa«, na katerem so sklenili
zavrniti zavlačevalni predlog egiptiske
vlade o ustanovitvi odbora za pogajanje
o ureditvi sueškega vprašanja.

Tako sta kot najverjetnejši odprti še
dve možnosti: izročitev spora v reševa-
nje Organizaciji združenih narodov ali
pa oborožena intervencija. Vse bolj oči-
tno postaja, da se bodo zahodne sile za-
vele k posredovanju OZN, toda če bi tu-
di to propadlo, potem dobro vedo, kaj
tvegajo, če kapitulirajo. Sicer smo pa že
vsega vajeni in hladnejši jesenski dnevi
bodo morda le pomirili duhove. Vseka-
r pa je položaj zelo napet.

Vsaj Britanci se že odločilo nagibajo na
iskanje rešitve preko Organizacije zdru-
ženih narodov. Na to pot sili vlado po-
sebnob laburistična opozicija, pa tudi ne-
odvisno javno mnenje, ki ni naklonjeno
oboroženim posegom.

Nasprotno težnje kažejo Francozi. Ta-
ko so ponedeljski in tokratni razgovori
med francoskimi in britanskimi državni-
ki v Londonu končali z zavzemanjem ne-
kegaškega vmesnega stališča. Sklenili so,
da prisilijo na Naserja za gospodarskimi
sankcijami in svari, pri čemer pa so se,
vsaj za prvi čas, izognili, da bi glavno
težo dali direktnim vladnim ukrepom.
Glavno besedo so prepuščili Družbi sue-
škega prekopa. Ta je namreč pozvala svo-
je nekdajne pilote, naj po 15. septembru
zapustijo prekop pri Sueškem prekopu. Gre
za okrog 100 francoskih in britanskih pi-
lotov, ki so že izjavili, da bi se radi vr-
nili v domovino. Ker bi pomenilo to tako
rekoč ustavitev plovlbe skozi Sueški pre-
kop, je seveda ta poziv izvalil v egiptiskih
krogih novo reakcijo. Predsednik egipt-
ske državne ustanove za Sueški prekop
je takoj izjavil, da bi imela njegova vla-
da odstop iz službe teh pilotov brez pre-
dhodnega obvestila za sabotažno dejanje.
Napetost v tem delu Sredozemlja se je
s tem povečala v tolikšni meri, da je ce-
lo Italija že blokirala v neapeljskem za-
livu ladje, ki naj bi v primeru nenadne-
ga poslabšanja položaja služile za eva-
kuacijo italijanskih državljanov iz Egipta.

Medtem je prispela vest, da sta An-
gija in Francija izdelali nov načrt za
upravljanje Sueškega prekopa. Po tem
načrtu bi s sedežem v Rimu ustanovili
časosno družbo vseh držav, ki uporabljajo
prekop. Družba bi vzdrževala lastne
pilote in njej bi uporabniki plačevali tu-
di prevoznino. Ta predlog je postavil tu-
den v britanski spodnji zbornici. V Kai-
ru pa so mnenja, da pomeni nov načrt
izzivanej, ki lahko izzove vojno.

Zmaga ameriških demokratov

Ameriška zvezna država Maine je po
tradiciji republikansko usmerjena. Voli-
tve so bile v tej državi osem tednov prej
kot po ostalih delih Združenih držav in
preteklo nedeljo so na teh volitvah s
presenetljivo prodornim uspehom zma-
gali Stevensonovi demokrati. Tako so
demokrati prvič od nastanka Združenih
držav dobili v tej državi v roke ne sa-
mo guvernerski položaj (kateri je po pr-
vič zavajeval leta 1954), temveč tudi tri
mesta, ki pripadajo državi Maine v zvez-
nem kongresu.

Republikanska stranka se je vedno po-
služevala gesla, da volti ostala dežela prav
tako, kot voli Maine. To geslo obratno
seveda demokratje zdaj v svoj prid in
posebno Stevenson je zelo vesel volilne
zmage svoje stranke. Večina volivcev je
glasovala za demokrate kljub temu, da
jih je Eisenhower pozval, naj glasujejo
za republikance.

Volilni rezultati v državi Maine v o-
stalem potrjujejo to, kar so razni opa-
zovalci že davno ugotovili. Splošna soda-
ba je namreč, da republikanska stranka
sploh ne bi mogla računati na zmago, če
ne bi pri bližnjih predsedniških volitvah
na njeni listi kandidiral Eisenhower. Za-
to volilni rezultati v državi Maine se ni-
ti od daleč ne pomenijo, da Eisenhower
ne bi mogel biti še enkrat izvoljen, kajti
pri glasovanju za predsednika bodo
volilci izbrali bolj med dvema osebama,
Stevensonom in Eisenhowerjem, kakor
pa med demokratsko in republikansko
stranko. In pri tem bo verjetno Eisenho-
wer odnesel levi delež. Pač pa izidi v
državi Maine potrjujejo, da bodo volilci
dali, in v prihodnjih letih tudi dajali, Ei-
senhowerju vedno bolj demokratski se-
mat in vedno bolj demokratski kongres.
Tako bo Eisenhower, kot republikanec, v
vsem zakonodajnem delu odvisen od de-
mokratske večine v predstavniških do-
movih in bo moral torej izvrševati svoj
predsedniško funkcijo kot pol-republika-
nec in pol-demokrat. To pa ne bo nobena
škoda, kajti zelo verjetno je, da bo poli-
tika, ki bo ustvarjena z njunim iskanjem
kompromisov, za ameriški narod obenem
najboljša politika.

„Delovanje“ prepovedane nemške KP

(Poročilo iz Dortmundu v Porurju)

Prepoved zahodnonemške komunistič-
ne partije je vzbudila v Vzhodni Nemčiji
ji med komunističnimi prvaki še prav
posebno ogorčenje in jezo. Ustavno sodi-
šče v Karlsruhe je namreč potegnilo de-
belo črto čez številne načrte komunistič-
ne zavajevalnosti. Ne gre namreč pri vse-
zadevi za kakšno kaznjo, pač pa za čisto
konkretna vprašanja.

V Porurju, največjem središču Zahod-
ne Nemčije, so že precej časa pred
razpustitvijo zahodnonemške KP krožili
vesti in tudi dokazani primeri stalno na-
raščajočega komunističnega industrijske-
ga vohunstva, političnega kakor gospo-
darskega značaja. Splošno je znano, da
si je komunistična vladavina v Vzhodni
Nemčiji postavila za cilj razkrojitev za-
hodnonemških obratov in njihovega de-
lavskega znanstva, da na ta način vsili
tudi Zahodni Nemčiji komunistično dik-
taturu.

Prav tako kakor skrb vzhodnonemška
komunistična vladavina za vtihoaplja-
nje plačanih političnih propagandistov
med zahodnonemsko javno mnenje, tako
poskušajo vzhodnonemški komunisti in-
filtrirati svoje vohune po zahodnonem-
skih industrijskih obratih.

V Vzhodni Nemčiji vzdržujejo komu-
nistični veljaki posebna vohunška taboriš-
ča, kjer pridno urijo skrbno izbrano ko-
munistično mladino obeh spolov za vo-
hunsko službo. V teh taboriščih udele-
žence poučujejo rafiniranega metodnega
javnega razpravljanja, kakor tudi
skrivnostnega prišepetovanja. Unijo se v
vladinski tehniki in fotomehaniki. Poseb-
no važnost posvečajo kurjenju prvotnih
varilcev, strugarjev, kovačev, oro-
darjev, elektrotehnikov za visoke in niz-
ke napetosti itd. Katerim strokam tre-
nutno posvečajo največjo pažnjo, je od-
visno od povpraševanja na delovnih tr-
žiščih Zahodne Nemčije. Splošno je zna-
no, da je povpraševanje po specialistih v
Zahodni Nemčiji še nekaj let zelo visoko.

Kot prvotne delovne moči, ki jih
opremljajo z najboljšimi strokovnimi
spričevili, zapuščajo absolutni vohun-
skih tečajev Vzhodno Nemčijo kot »be-
guncu«, pomešani med sto in sto drugih
resničnih beguncev, v dežju in megli
Vzhodno Nemčijo in prihajajo zakrinka-
ni na Zahod.

V Porurju je komunistična partija
vzdrževala v vsakem večjem ali srednjem
industrijskem podjetju svoje lastne o-
bratniške skupine. Znanih je bilo nad

4800 takih skupin. Število članstva teh
skupin je znašalo nad 100.000. Poleg teh
skupin je razpuščena partija razpolagala
s posebnimi zaupniki, ki niso aktivno
nastopali. V največ primerih so bili to
prav tisti v Vzhodni Nemčiji izolirani
»begunci«, ki so si na ta način že kmalu
pridobili popolno politično zaupanje.

Ti molčeči, pridni in ubogljivi »be-
gunci«, ki niso vzdrževali nobenih stikov
s krajevnimi domačimi komunističnimi
službami, so stalno pošiljali vohunskemu
središču v Vzhodni Nemčiji redna poro-
čila tudi o najmanjših obratniških doga-
janjih gospodarskega kot tehničnega zna-
čaja. Ta poročila so prihajala v roke
vzhodnonemške vlade po najhitrejši po-
sti. Pogostokrat se je dogajalo, da so
vzhodnonemški trgovski zastopniki pri
trgovinskih pogajanjih glede raznovrst-
nih dobav Vzhodni Nemčiji razkazovali
naravnost presenetljiva znanja o notra-
njih dogajanjih v raznih zahodnonem-
skih velepodjetjih.

Točno število komunističnih posebnih
zaupnikov je še danes težko uganiti. V
mnogih primerih so ugotovili na vsakeh
160 do 200 resničnih beguncev po enega
vzhodnonemškega vohuna. Le zelo redke
so oblasti prijele. Bavarski notranji mi-
nister je povedal, da je v preteklem letu
bavarska policija prijela 161 vzhodno-
nemških vohunov. O aretacijah v samih
podjetjih pa ni ničesar znanega. Le tu
pa tam zbeži iz podjetja po kak »begu-
nec«, ki je očitno svojo vohunsko nalogo
izpolnil.

Ali se bo to pronicanje komunističnih
vohunov po prepovedi KP zmanjšalo ali
celo prenehalo, pa je zelo malo verjetno.
Vohuni načeloma z domačimi komunisti
nimajo nobenih stikov. Verjetno pa je,
da bodo potrebne nove metode, ker so
stare kolektivne že močno izrabljene in se
število razkrinkanih vohunov stalno mno-
ži. Prav zato se v mnogih podjetjih us-
kvarjajo z mislijo ustanavljanja obratne
zaščite vsaj za najvažnejša industrijska
podjetja. Te zamisli pa belijo glave
vzhodnonemskim komunističnim prvakom.

Slovenski rudar

Commin o združitvi italijanskih socialistov

Podatnik francoske socialistične stran-
ke, Pierre Commin, je v razgovoru z do-
pisnikom francoskega socialističnega gla-
sila »Le Populaire« podal svoje višje in
sodbo o posredovalni misli med italijan-
skimi socialisti, katero mu je poverila
Socialistična internacionala.

Commin je dejal, da si velik del ita-
lijske javnosti želi združitve socialistič-
nih sil. Ta združitve bi po tem pričako-
vanju omogočila nastanek nove notranje
politike in bi tako služila ne samo stvar
socializma, temveč tudi utrjevanju de-
mokratije v Italiji. Commin je poudaril,
da ne more reči, kdaj naj bi do zedinje-
nja prišlo, vendar je dobil vtis, da si
Nenni iskreno želi, da bi zadevni napori
bili kronani z uspehom. Vsekakor pa je
Commin prepričan, da bi tudi morebitna
socialistična vlada spoštovala obstoječe
mednarodne obveznosti Italije.

Commin je tudi ugotovil, da med o-
bema glavnima italijanskima socialistič-
nima strankama ni mnenega nesoglasja
glede osnov, na katerih naj bi se izvedlo
preobnovo italijanske družbe in se vanjo
vedlo moderno demokracijo.

Italija pridela dovolj žita

Se neposredno iz predvojnih let smo
nekako vajeni slišati, da so žitnice Ev-
rope v Donavski kotlini in v Ukrajini.
Pred vojno sta bili Jugoslavija in Mad-
žarska važni izvoznici žita, medtem ko
ga je Italija, za kritje prehrane lastnega
prebivalstva, morala kupovati v tujini.
Zdaj pa se je slika obrnila: dolgoletni
napori za povečanje žitnega pridelka so
v Italiji obrodili svoj sad, Jugoslavija,
prejajša izvoznica, pa mora žito uvažati.

V italijanskem gospodarstvu je poseb-
no letos prodrla zavest o novem položaj-
u. Lanskoletna žetev (1955) je bila obil-
na. Cennil so jo na 95 milijonov stotov,
medtem ko znaša notranja potreba po
pšenici, vključno za setev, okrog 80 mili-
jonov stotov. Ker je Italija bila po že
sklenjenih trgovskih pogodbah obvezana
uvožiti še 7 milijonov stotov pšenice, se
je s prejšnjimi rezervami nabrala odvis-
na zaloga okrog 23-24 milijonov stotov,
medtem ko predvideva zakon rezervno
zalogo v višini samo 7 milijonov stotov.

Ko je ob tako visoki žitni rezervi, ki je
presegala triletno zakonsko določeno
količino, državni Statistični zavod za le-
tos (1956) napovedal pridelek 88 milijon-
ov stotov, torej zopet skoro popolno
kritje domačih potreb, je sledilo to, o čem-
er so obilno pisali številni listi: cene
žitja, moki in kruha so začele padati. Po
končani mlačvi so sicer ugotovili, da je
imela prav Federacija agrarnih konzorci-
jev, ki je trdila, da se bo pridelek pše-
nice sukal okrog 80 milijonov kvintalov
in da bodo težkoče, na katere bo nalete-
la prodaja žita, zaradi tega kot so prvot-
no pričakovali. Če upoštevamo zalogo iz
leta 1955, pa še vedno drži, da ima Ita-
lija trenutno več žita kot ga rabi za nor-
malne potrebe. Visoki komisar za prehra-
no je zaradi tega že dobil pooblastilo, da
sme prodati v tujino odvisne zaloge meh-
kih krušnih žit (trdo žito, ki ga pridelu-

jejo na jugu, služi za testenine) ali pa, da
jih sme prodati tudi v notranjosti drža-
ve, kjer naj z njim hranijo živino, od-
nosno ga porabijo v industriji. Tako bo
Italija morda na eni strani pšenico izva-
žala, medtem ko jo bo — zaradi obvez-
nosti trgovskih pogodb — na drugi stra-
ni istočasno tudi uvažala. Vsekakor pa
je v novih okoliščinah postal uvoz pše-
nice za Italijo nepotreben in ji je v breme.

Statistika dokazuje, da ne gre za tre-
nutni pojav, temveč za značilni napredek
italijanskega poljedelstva. V zadnjih le-
tih je znašal pridelek pšenice: 1952 - 78,8
milijonov stotov; 1953 - 90,8; 1954 - 72,8;
1955 - 95,1; 1956 - 80/81 milijonov stotov.
Razen v primeru izredno slabih letin to-
rež Italija danes skoro popolnoma krije
lastne potrebe po pšenici, v dobrih letih
pa preostajajo celo viški, s katerimi se
lahko izravna manjše pridelke drugih žit.

S tem je tako imenovana »bitka za ži-
to« dejansko dobojevana. Brez velike re-
klame, brez gesel in političnega izkoriš-
čanja je bilo po vojni, predvsem z boljši
obdelavo in selekcijo semen, torej z
večjimi hektarskimi donosi, doseženo to,
za kar se je fašizem zaman trudil pred
vojno. Agrarni in gospodarski strokov-
njaki napovedujejo zdaj, da je treba »ži-
to« bitko preusmeriti tako, da jo bodo
bojevali predvsem v korist konzumenta,
ne pa v korist povečanja produkcije. Z
drugimi besedami: medtem ko so doslej
z visokimi cenami pospeševali proizvodnjo,
bodo zdaj stremeli za tem, da cene
žitja znižajo, medtem ko naj proizvodnja
ostane na dosedanj višini ali pa se celo
poveča. To pa bo doseženo, ko bodo hek-
tarski donosi še višji, ko bodo kmetovalci
na isti površini in z istim vložkom de-
la dosegli še večji pridelek. K temu smo-
tru bodo usmerjeni vsi bodoči napori.

VESTI z GORIŠKEGA

Za državljansko in krščansko omikoter za narodno strpnost tudi pri nas!

Pretekli teden so časopisi poročali o neredih, ki so se dogodili v Ameriki, kjer so posebne sile in šolske razrede za belce in črnce odpravili ter jih spojili, tako da smejo in morajo belci in črnci zahajati v eno in isto šolo, v en in isti šolski razred.

Nekateri nestrpni belci so, z namenom, da bi izvršitev tega ukrepa oblasti preprečili, jeli črnce napadati in jim zabranjati vstop v skupno šolo. Neredi so zavzeli tako ostrino, da je morala prestopiti policija v močnih oboroženih skupinah, ki še danes straži pred šolskimi poslopji.

Svetovni tisk in tudi italijanski se bavi z vprašanjem in je obsodil belce, ki še danes prav v demokratični Ameriki kljub temu, kar se tiče spoštovanja človeških pravic, zibelka resnične demokracije in v voditelja sveta, vodijo proti črncem tako nesposobno gonjo. Saj so črnci vendar ljudje kot mi! Poleg tega so se črnci dobro izkazali tudi v vojni, ko so se hrabro bojevali in s tem pokazali, da so zvesti sinovi skupne domovine!

Se posebno oster glas je zoper ameriške razgrajanje proti črncem dvignil papež sam, ki je v ognjenih besedah tako hudobno pošetje belcev obsodil.

Za take odločne nastope proti krivici smo Slovenci v Italiji posebno dovzetni, ker vplivajo blagodejno na nas, ki tudi trpimo diskriminacijo na jezikovnem in žal, tudi na verskem področju.

Prepovedano nam je posluževati se materinje jezika v odnosu z javnimi oblastmi, tako ustno kakor pisмено; prepovedano izstavljanje slovenskega napisu v nekaterih cerkvah, prepovedano imeti v nekaterih cerkvah tradicionalno slovensko mašo s pridigo in ... prepovedano tudi slovensko peti v nekaterih cerkvah Slovenske Benečije.

Naš tisk stalno opozarja na te krivice, ki se godijo našemu ljudstvu in našim vernikom. Odmev pri italijanskem tisku pa je v tem oziru vedno negativen ali pa ga sploh ni!

Politični listi udarjajo po nas in vsako krivico, ki se nam godi, opravičujejo ali pa zahtevajo še hujše udarce proti nam!

Katoliško glasilo »Vita Nova« iz Trsta nam ni še nikoli priskočilo na pomoč, rimski vatikanski »Osservatore Romano« pa se sploh za nas in za naš položaj niti ne zmeni!

Zdaj nastane vprašanje: kako to, da se papež za naš trd položaj ne zmeni in ga niti ne omeni, niti ne obsodi krivice, ki se nam godi? Kako to, da papež ve za vse, kar se krivičnega godi v drugem delu sveta, za naše trpljenje pa ne?

Ah! smo mi Slovenci zapušteni otroci prepušteni milosti in nemilosti krmajev, njih upravnih, političnih in cerkvenih oblastí, ki seveda niso slovenskega porekla in se za naše upravičene zahteve in proteste ne zmenijo?

Ni zadosti, da v slovenskih listih protestiramo, pač pa je treba nasloviti proteste na pravo mesto in zahtevati, da se krivice popravijo.

Trpko občuti naš človek dejstvo, da pri najvišjih oblasteh, tako državnih, kakor cerkvenih, ni razumevanja zanj in za njegovo bridko usodo. Sicer je res, da naše politične organizacije pritožujejo tudi pri najvišjih državnih oblasteh, toda za pritožbe na najvišje cerkvene oblasti bi bile bolj merodajne druge organizacije, da ne bi političnim kdo hudobno očital spletkarstvo...

V dolinah Nadiže, Tera in tudi v Kanalski dolini se nam godi krivica, na Goriškem in Tržaškem tudi. Kako to, da »Osservatore Romano«, ki ima nekaj čitatelev in naročnikov tudi pri nas, nikoli ne piše o našem trdem položaju? Treba ga je obvestiti in v imenu krščanske pravčnosti in solidarnosti zahtevati, da se nas spomni in dvigne svoj vplivni glas!

Obvestilo beguncem

V sredo 19. septembra ob 8.30 bodo prejeli živeči begunci, ki so bili deležni zadnje delitve, od abecedne črke A do L vključno, Ostalo pa v četrtek 20. septembra ob 2.30 popoldne. Vsi naj se oglašijo naravnost v skladišču v ulici S. Gabriele.

Marijan Komjanc

Demonstracija beguncev v Vidmu

Po treh mesecih, odkar se je vršila prva demonstracija jugoslovanskih beguncev po videmskih ulicah, ki jo je vodil visokozastavni Vekoslav Balin, se je v ponedeljek 10. t.m. vršila druga demonstracija istih beguncev v protest proti prisilnemu vračanju v Titovo tistiht beguncev, ki jim komisija ni priznala političnega značaja bega in jim ni dovolila političnega zatočišča. Begunci so ponovno izbrali za svojega vodjo dijaka Vekoslava Balina, ki se je sprva obotavljal, ker je bil za prvo demonstracijo obsojen na tri mesece pogojne zaporne kazni. Potem pa se je zahteval množice vdal in stopil na čelo demonstrantov.

Begunci zahtevajo, da se preneha z vračanjem beguncev Titu, ki so tako izročeni komunističnemu maščevanju in se izpostavljajo še večjemu preganjanju in trpljenju. Policija je demonstrante razgnala in dijaka Balina prijel. Trinajst beguncev pa, katerim komisija ni priznala

la političnega značaja njihovega pobega iz Titovine, je policija takoj odpeljala proti Trstu in jih v torek 11. t.m. izročila Titovi policiji na meji.

Se enkrat dvigamo svoj glas zoper prisilno vračanje beguncev Titovi komunistični policiji in prosimo italijanske oblasti, naj se beguncev vendar usmilijo in jim dovolijo politično zatočišče. Titov komunistični režim je diktatorski in nasilen, zato je povsem jasno, da so vsi ubežniki politični, saj ne morejo v Titovini uživati prav nobenih niti najosnovnejših človeških pravic in svoboščin!

Po starih kolesnicah

Pretekli teden je tržaški »Piccolo« pisal o bližnjih upravnih volitvah, ki se bodo vršile 18. decembra, in zagotavljal, da bo sedanji župan dr. Bernardis skoraj gotovo tretjič kandidiral na mesto goriškega župana. Sicer pa bi namesto njegova bil pripraven tudi inž. Caccese, je zagotavljal »Piccolo«. Inž. Caccese je vest takoj zanimal, demokrati pa so od svoje strani izjavili, da postavitev kandidatur in izvolitev župana prepuščajo javnosti, ki naj izbira po svoji svobodni uvidevnosti. Tedaj se je »Piccolo« nekoliko osramočeno umaknil in jel pisati bolj demotivirano...

Goriška javnost pa je ostala pod vtisom, da se »Piccolo« posebno goreče zavzema za uveljavitev bivših fašistov in meni, da če bi ne kandidiral več dr. Bernardis, ki je tudi eden od bivših hierarhov, naj bi kandidiral pa bivši fašistični poslanec inž. Caccese. »Piccolo« se pač ne more otresti svojega nekdanjega duha, zato bi rad videl na prvem mestu samo nekdanje črnosrajčnike.

Cas bi že bil, da se goriški volivci otresejo vseh bivših črnosrajčnikov, v ko-

likor se niso javno in odkritosrčno odpovedali fašističnega mišljenja in tudi delovanja! Ne manjka v Goricí pametnih, poštenih in strpljivih ter nepristranskih mož, ki bi znali voditi občino prav do bro!

Našo javnost pa opozarjamo, da »Piccolo« predlaga javnosti imena bivših fašistov, kar pomeni, da je še vedno starega mišljenja.

Svoje otroke vpišite v slovenske šole!

Zopet je tu čas vpisovanja otrok v šole. Vsak pošten Slovenec naj se poslužuje pravice, ki mu jo daje ustava, in naj svojega otroka vpiše v šole s slovenskim učnim jezikom. Te šole imajo toliko prednosti, da se pouk vrši v slovenskem materinem jeziku, poučuje se na njih pa tudi italijanski jezik!

Premagati je treba vse morebitne pomisleke, ki so neutemeljeni in v mnogih slučajih izvirajo iz strahu, ki so ga vcepili fašisti in njihovi nasledniki šovinisti.

Vsi pa smo hkrati polticani, da v morebitnih slučajih pomagamo potrebnim družinam in njihovim otrokom kar se tiče oskrbe za šolo in med šolskim letom. Zato pozivamo vse dobro čuteče sorojake k narodni in socialni slogi ter jih v imenu naše skupnosti prosimo, da se za to vprašanje zanimajo in primerno žrtvujejo!

NOVICE IZ SLOVENIJE

SEJALI BODO IZBRANO PŠENICO

Letos bodo v Jugoslaviji posejali 45 tisoč ton izbranega semena pšenice na 250.000 hektarjev njive. Ta količina izbranega semena odgovarja 12 odstotkom vse pšenice, ki jo bodo posejali v državi. S pridelavo tega izbranega semena se je bavilo 300 kmetij. Iz inozemstva, tako iz Italije, Grčije in Avstrije, so uvozili najboljše vrste pšeničnega semena. Na državnem posestvu Belje je dobro italijansko seme obrodilo nad 40 stotov pridelka na hektarju površine.

AMERISKA POMOC V ZIVEZU

Preko svetovnega sveta cerkvá in luteranske svetovne pomoči je jugoslovanski Rdeči križ jel prejmati brezplačno znatno količino živeža iz Združenih držav. Od junija t.l. do januarja 1957 dobi tako Slovenija kakih 400 vagonov živeža: mleka v prahu, riža, fižola, pšenice in koruzne moke itd. Pomoč, namenjena socialno ogroženim posameznikom in družinam, je brezplačna. Le zavarovalnino za prevažanja po železnici bo treba

plačati. Upati je, da bodo to zavarovalnino plačale občine same ali pa kakša druga ustanova.

Prav je, da so tudi naši bratje onstran meje deležni take pomoči od strani velkodušnih Američanov in dobro bi bilo, da bi pomoč prihajala stalno in v toliki meri, da bi tudi tam lahko delovali brezplačne poštenske kolonije in tudi stalne kuhinje po nižani ceni!

NALEZLJIVE BOLEZNI V SLOVENIJI

Letos je bilo v Sloveniji več slučajev nalezljive bolezni. V ljubljanskem okrožju so ugotovili 42 primerov paratifusa, 87 primerov otroške paralize, od katerih trije smrtni slučaj. Meningitisa pa je bilo v Sloveniji 263 slučajev, od teh samo na področju ljubljanske infekcijske klinike 145 slučajev.

II. MEDNARODNA RAZSTAVA VIN V LJUBLJANI

Na II. mednarodni razstavi vin, ki se je vršila v Ljubljani minulega meseca avgusta, je bilo oddanih 36 zlatih kolajz

GOSPODARSTVO

TRGATEV

Bliža se čas trgatve. Zato moramo že sedaj urediti vse potrebno v ta namen. Zlasti še, ker bo letošnji pridelek verjetno bogat. Predpogoj za zdravje je snažnost, in tako je tudi za dobro vinsko kapljico predpogoj, da most spravimo v snažen prostor in v snažne posode ter da imamo pri obratovanju z grozdjem vse v ta namen potrebno orodje snažno.

Klet, kjer bomo vketili most, mora biti snažna in zato bomo stene ometali in prepletkali z beležem apna ter nekoliko modre galice ali prahu Caffaro. Vsa vložna mesta v kleti potrosimo z živim apnom, da vsrka vlago. Stiskalnice očistimo z jekleno ščetko, da s tem odstranimo rjo, ki je med letom nastala na železnih delih. Lesene dele pa dobro operemo s toplo vodo, kateri smo dodali 3 odstotke sode. Železne dele stiskalnice, ki pridejo v dotik z mostom pri stiskanju, prevlečemo z belim lakom (smalto). Enako delo opravimo z grozdinim mlinom.

Nadalje moramo pregledati vinske sode, če so potrebni popravila, o čemer smo že zadnjič enkrat pisali. Vinske posode mora biti čista zunaj in znotraj. Zunanjo operemo posodo s toplo vodo, ki ji dodamo nekoliko sode, železne obrobe pa prevlečemo s črnim lakom ali rdečim minijem. Od znotraj moramo predvsem ugotoviti, da je posoda popolnoma zdrava, ne sme biti »premočena«, kar pomeni, da je kislja; ne sme imeti nobenega tujega duha, to je plesen in raznih drugih duhov. Če je posoda premočena, to je kislja, jo bomo izpirali z vrelo vodo, kateri smo dodali 3 odstotke sode. Izpirati moramo tako dolgo, dokler sod ne dobi pravega duha. Najbolje ugotovimo, da sod ni kisel s tem, da ga suhega zažveplamo z žveplenim trakeom. Če je sod kisel, ne bo žvepleni trakeci v njem goreli.

Ce je sod plesniv, ga bomo najprej znotraj ostrgali. Pri velikih sodih pošljemo delavca v notranjost sode skozi vrata, pri manjših sodih, ki nimajo vrat, pa bomo sodo izbili eno dno in nato opravili potrebno delo, nakar dno zopet vložimo. Sod dobro izperemo z vrelo vodo, ki ji dodamo 3 odstotke sode. Take sode lahko tudi izpiramo s preparatom Sanator, kakšno se uporablja, je pisano na zavrtki. Majhne sode do 7 hl najuspešneje očistimo plesnobe s tem, da jih v notranjosti, potem ko smo izbili eno dno, očezemo z gorečo slamo. Slamo zažgemo in nato sod polagoma valjamo na vse strani. Nato moramo tak sod zavinit na ta način, da ga operemo z vrelo vodo, ki smo ji dodali nekoliko svežih tropin ali pa 5 odstotkov vinske kisline v mrzli vodi. Najuspešneje, najenostavneje in z najmanjšim trudom pa izločimo iz sode kislino in plesen z uporabo parilnega kotla, katerega uporabljamo seveda tudi za vsako zaparivanje vinske posode.

V ta namen obrnemo sod na veho in v odprtino vtiaknemo konec cevi, po kateri izpuhujemo iz parilnega kotla vodna para. S to paro sod tak segrejemo (60-70 stopinj), da na zunanji strani popolnoma peče, in iz odprtine, v katero smo vtiaknili cev, prične teči voda, ki je motna in črnatka barve. To izparivanje mora trajati toliko časa, dokler ne prične iz sode čista voda. Tak sod je popolnoma zdrav in ga brez skrbi lahko napolnimo z mostom. Parilni kotel si lahko nabavi več vinogradnikov skupaj, če bi bil strošek za posameznika prevelik.

Iz sodov moramo tudi izgrati vinski kamen (po domače grampa), ker se v njem skrivajo klice raznih bolezni, zlasti kisa in zavrelce. V sodih, kjer je vinski kamen, se vino težko čisti in ostaja motno.

Gorica še vedno v nevarnosti...

Sovinizma najdemo v Gorici ob vsakem vogalu. Umetno prikazovanje italijanske Gorice, na drugi strani pa slovenske nevarnosti za Gorico zavzema tudi smešne oblike.

»Gazzettino« od srede 12. t.m. se obrača na Uradi za turizem z zahtevo, da se pri imenovanju vodilcev ali, kakor jim Italijani pravijo, »Ciceronova«, strogo pazi, da bodo izbrani samo taki, ki govorijo čisto italijansko in je ne mešajo s kakimi balkanskimi izrazi. To pa zato, da ne bi Italijani iz notranjčine in tuji turisti dobili vtisa, da Gorica ni italijanska, ampak slovenska. »Gazzettino« zaključuje ta svoj izpad z besedami, da Slovenci že itak močno težijo na Gorico.

V torek 11. t.m. so sklicali neko gospodarsko tiskovno konferenco pa goriški liberalci in po svoje obravnavali razna gospodarska vprašanja Gorice.

Odvetnik Luigi Luzzatto je na konferenci dejal, kakor poroča »Piccolo«: »Morali bi biti pozorni glede posledic, ki jih našemu gospodarstvu utegne prizadeti delovanje slovenske Kmečke banke.«

V obeh slučajih gre za umetno prikazovanje italijanstva Gorice in seveda za načrten in kritičen boj proti italijanskim državljanom slovenskega jezika!

Slovenci so bolj nadarjeni pri učenju tujih jezikov, zato se »Gazzettino« dopisnik boji močne konkurence! Odvetnik Luigi Luzzatto pa najbrž ni imel drugega argumenta, s katerim bi si pridobil naklonjenost italijanskih šovinistov. Vprašanje je, ali odvetnik Luigi Luzzatto zavira iz svoje pisarne morebitne kliente slovenskega porekla, on, ki se slovenskega decarnega zavoda tako prestrašeno boji!...

Na isti tiskovni konferenci italijanskih liberalcev so pripovedovali tudi, da je vlada dovolila Gorici prosti pas (zona franca), da bi si Gorica opomogla zaradi izgube zaledja in torej velikih virov ekonomskega značaja.

To pomeni, vztrajamo mi, da je zale-

dje, to je stoddostno slovensko ozemlje in prebivalstvo, bilo tisto, ki je dajalo življenje Gorici. In to pomeni tudi, da je zaledje, ki je dajalo življenje, močnejše od Gorice kot take, ki je življenje prejemala. Zaključek je jasan!...

Atentat proti milanski nadškofiji

Kot znano je nekaj mesecev od tega na oknu milanske nadškofije počil peklenški stroj, ki je sicer napravil le malo škode. Pri tem tudi ni bilo človeških žrtev.

Kmalu pa so se pričeli med seboj ovajati razni bivši fašisti, sedanjí mislovci. Sedem izmed njih so ovadili sodni oblastí, ki zadevo preiskuje in pripravlja kazensko obravnavo. Vendar je od sedaj še neznan, kdo je pravzaprav postavil peklenški stroj na okno nadškofije.

Sporočilo jugoslovanskih beguncem vojnim oškodovancem

V zvezi s prijavi vojne škode, ki so jo nemške okupacijske sile povzročile jugoslovanskim beguncem, je pisarna dr. Stiličja v Gorici, ul. Garibaldi 9, prejela obvestilo, da je Nemčija že izdala zakon za povračilo po nacistih povzročenih škodah. Najvišji znesek odškodnine, ki ga zakon predvideva, je 75.000 nemških mark, kar znaša okrog 18.000 dolarjev. Obvestilo, ki ga je pisarna dr. Stiličja prejela, pravi, da je veliko upanje, da se bo dalo spraviti pod streho tega zakona vse oškodovance, pa naj živijo v kateri koli državi.

Zamudniki naj s prijavo škode pohitijo, ker izgleda, da je rok za sprejemanje iste še vedno odprt.

Jesenski uspehi na šolah

Izpitje so napravili:

čez IV. gimnazijo: Anselmi Ernest, Kušič Aleš, Černic Marijan, Di Battista Roman in Gergolet Maksimilijan; čez V. gimnazijo: Černic Franc, Gruđen Marijan, Kocjančič Valmira, Marčusa Jožef, Mikulus Kostanca, Paoletti Avrelja, Sirca Franko in Svab Konrad; čez I. licej: Jarc Jožef, Stiličja Lionello, Šavo in Stigari Branko; čez II. licej pa Bregant Ivan, Ferletič Ivan, Gruđen Aleš, Primožič Karol in Rižavec Marija.

Vpisovanje v srednje šole

Vpisovanje v srednje šole v Gorici se je pričelo 1. septembra in se zaključuje 25. septembra. Morebitna pojasnila daje tajništvo vsake posamezne šole, ki je odprto vsak delavnik od 8. do 12. ure.

Opozarjajo se dijaki, ki so položili sprejemni izpit za Nižjo srednjo šolo (gimnazijo), da sam izpit še ne zadostuje, temveč se morajo tudi vpisati za pošečanje šole.

Izpitni na osnovnih šolah

Jesenski rok izpitov se prične na vseh šolah goriškega okrožja dne 20. septembra t.l. ob 8.30. Podroben razpored je sledeči:

Izpitni čez vse razrede:

20. in 22. septembra v Gorici, ul. Croce in ul. Randaccio; v Standeržu, v Pevni (za Pevmo in St. Maver) in v Steverjanu;

20. in 21. septembra v Jazbinah (za Jazbine in Valerišče);

24. in 25. septembra v Podgori in na Plešivem;

26. in 27. septembra v Mirniku (za Mirnik in Skrljevo).

Vpisovanje se bo vršilo od 20. do 30. septembra 1956.

Otroci, rojeni 1. 1950 (za prvi razred), so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju kozic in proti davici.

Solsko leto 1956-57 se odpre dne 1. oktobra s solsko mašo; reden pouk prične 2. oktobra.

Na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom doberdobskega okrožja se bodo vršili na vseh šolah popravni izpiti čez I., II. in IV. razred dne 20. in 21. septembra, izpiti čez III. in V. razred pa po sledečem redu:

22. in 24. septembra v Doberdobi, v Jamljah, v Gabrijah, na Vrhu in v Sovodnjah;

25. in 26. septembra v Rupí, v Dolu in v Trčihu.

Vpisovanje se bo vršilo od 26. do 30. septembra. Otroci, rojeni leta 1950 (za prvi razred), so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju proti črnim kozam in davici.

Solsko leto 1956-57 se odpre dne 1. oktobra s solsko mašo, redni pouk bo začel pa v torek 2. oktobra.

Vpisovanje v srednje šole v Gorici se prične 1. septembra in se zaključuje 25. septembra. Morebitna pojasnila daje tajništvo vsake posamezne šole, ki je odprto vsak delavnik od 8. do 12. ure.

AVTOTAKSI

Marko Kovačič

GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44

Se prioroča za orezo potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

O neapeljskih navadah Pismo iz Neaplja

Dva neapeljska ljudska igralca sta nekaj let zabavala občinstvo z zelo enostavno igrarico, ki pa je vzbujala vedno novo navdušenje pri obiskovalcih. Kočijaž pripelje potnika na zaželeno mesto. Potnik izstopi, se s kočijažem razgovarja o vremenu, o slabih časih in končno prične pogajanja za potnino. Po dolgih, vsemogočih izgovorih se vendarle sporazume. Potnik plača in kočijaž mu želi prijeten večer ter odpelje. Zastor pade, prizor je končan.

Ves smisel scene, ki je polna komike, je v tem, da med obema ves čas ne pade niti ena sama beseda. Ves dialog poteka v gestah in mimiki, in vendar so gledalci razumno sledili »razgovoru«. Gledalci so seveda Napolitanci, in Neapelj je mesto, v katerem običajni običajni gest pogovor bodi spremlja ali nadomešča. To so geste, katerih pomen je vsakemu pripadniku italijanskega Jurga v krvi že od najzgovornejših mladosti dalje.

Ce vprašate trgovca po tej ali oni stvari, vam namesto odgovora pokima z glavo proti tilmiku, podobno kot pri nas priredimo pokimamo z glavo v smeri proti prsnemu košu. To kimanje nazaj pa pomeni pri Napolitancu zanikanje. Tega blaga torej nima na zalogi. Nekdo s prstom potegne voko na očesu navzdol. S tem označuje »prefriganca«. Kdor s kazalcem vrta v lice, pomeni isto, kakor če bi dejal »dobro«. Če sprašujemo po znanosti in nam magovorjeni postavi pred obraz svojo dlano z razproštranim prstom, vemo, da je znanec v zaporu. Trktrkanje potegljaj s konico jezika ob notranjo čeljust z istočasnim vdihanjem, daje določene glasove, ki pomenijo »ne«. Lahke udar z desnico v krivino levega lakta pomeni pobeg.

Ne glede na vrsto takih in podobnih gest, ki imajo določen pomen, poživljajo tu na Jugu svojo govorico z mimiko s takim izobiljem, da postaja izgovorjena beseda postaranska stvar in zato lahko večkrat tudi izostane. Pravi užitek je opaževati razgovore Napolitancev v gostilni, na cesti, v avtobusu ali kjerkoli že, čeprav človek izgovorjene besede niti ne razume. Izrek Orsona Wellesa je morda nekoliko zadirčen, vendar v bistvu povsem točen: »Italijani« tako pravi Welles, »so narod 50 milijonov čudovitih orskih igralcev; edine srednjevrstne igralce vidimo po italijanskih odrih.«

Na žalost v tako bogati literaturi o običajih in navadah Napolitancev ne najdemo pojasnil o razvoju te ljudske mimike in tako ne vemo pravzaprav ničesar, kdaj in kako so nastali ti običajni znaki, in kakšne preobrazbe so doživeli v teku zgodovinskega razvoja.

Vemo, da so Napolitanci že pred več kot 100 leti pridno uporabljali svoj jezik mimike, in tudi to, da tega jezika ni razumel zgolj preprosti narod, pač pa celo sam kralj.

Po padcu Napoleona je moral tudi njegov svaki Murat, takratni kralj Sicilije, bežati iz svojega kraljestva. Na njegovo mesto pa se je vrnil pregnani turboonski kralj Ferdinand. Neapeljsko podzemlje je poskušalo še pred vrnitvijo vdreti v nezastarano dvorno palačo Portici in

jo izropati. Ferdinand pa je bil hitrejši. Ko je množica poskušala vlomiti vhodna vrata, se je Ferdinand pokazal na balkonu.

Ne da bi izgovoril eno samo besedo je odigral vrsto premikov v obrazni mimiki in obilico gest z rokama. Znanec mi je smisel »prevajala« takole:

»Najprej je Ferdinand položil kazalec na ustnico, nato pa je obe roki oblikoval v križ in poževal s prsti kot bi igral na klavir. Nato si je z roko pogladil čelo, se obrnil in izginil. To je pomenilo: Tu ni več kaj počenjati. Sem prisel pred vami. Pojdite mirno domov spat!«

Napolitanci pa so vzklikali: »Evviva Re Nazione!« R. S.

Med nebom in zemljo

(Pismo s počitnic)

Stasita krava je zamišljeno prežvekovala in s svojimi debelimi očmi dolgo zrla za nami.

Nad nami se je bočilo nebo, pod nami se je gostilo temno zelenje. Molče smo se vlekli navzgor in obstali na majhnem parobku.

Siali smo čevlji ob čevlju, glava ob glavi. Ogledoval sem si pobjile tla pod seboj. Odpri čevlji, gozdarji, čevlji za tenis, filmi damski čevlji, praktični in tudi taki z osem centimetrom visoko peto. Po nemško sem pozdravljati tiste, ki so bili oprejeni s fotoaparatom, ki so bili oprejeni s fotoaparatom, ki so bili oprejeni s fotoaparatom. Ogledoval sem si obraze: rjave, dobro pod-

ložene, športne, sveže in blede, rdeče in ožgane, duhteče po soncu in svežem zraku. Posvetilo se mi je: kakšna neskončna internacionalnost na najožjem parobku nekaj kvadratnih metrov obsežnega prostora! Cisto majhen svet, ki jemlje slovo od zemlje in želi navzgor kot ena sama nepretrgljiva skupnost proti nebu.

Nemec zraven mene — knjigovodja, ne vem več od kod? Francozinja, ki mi je stopila na nogo — modna risarka iz Pariza? Suhljat možakar, ki pridno pritiska svoj težak nahrbtnik v moj hrbet — pek iz Nizozemske? Dva Svicarja v usnatih jopičih in spornih čepicah — prvi mehanik, drugi stavebnik? Snski begunc: — korespondent iz Milana? In tisti Američan tam ob robu — bančni ravniatelj iz New Yorka ali pa farmer z ameriškega Zahoda? Kaj hočemo? Vsi imamo isti cilj. Sili smo naglice in ropota; iščemo oddiha, sreče, miru. Kakšna sijajna organizacija združenih narodov istih misli istih hotenj!

Stopamo dalje počasi navzgor. Potem smo se raztresli na vse vetrove. Zvečer pa smo se spet našli skoraj polnoštevinski, srečni in veseli s šopki rododendrona v rokah — spet na zemlji.

Ce bi se enkrat vsi državni poglavarji sveta tekele zbrali, tako med nebom in zemljo? Na isti stezi, z istim ciljem in istimi željami: da bi skupno nabirali lepoto čiste miru!

Kako majhen izgleda človek od spodaj navzgor — je premišljevala krava in nadajevala s sočno pašo.

Zgodbe naših najboljših prijateljev

Naš Blisk, škotski terier, je bil pes, ki je pripadal izključno mojemu možu. Dopuščal je sicer, da sem ga krmila in mu zdravila rane, če je bil ranjen ob pogostih pretepih. To pa je bilo menda tudi vse. Zvečer je Blisk počival na svoji blazini v predsobi. Večkrat sem želela, da bi prišel z menoj v prvo nadstropje in da bi mi bil v družbo, ker je imel moj mož zelo pogostokrat nočno službo. Vsi ti moji naporji pa so bili zaman.

Pred dobrim letom se je moj mož vrnil iz Bliiskom sva ostala sama. Ze prvi dan po odhodu mojega moža se je pes spremenil. Medtem ko sem zamišljena opazovala gospodinjstva dela, se pes ni gibal iz hiše. Stalno mi je bil pod nogami. Ko sem odhajala spat, mi je prvič sledil po stopnicah in se zleknil na preprogo ob moji postelji. To zadržanje mu je postalo vsakdanja navada.

Po nekaj mesecih se je moj mož nekega zgodnjega jutra zopet vrnil domov. Blisk ga je pozdravil prav tako vihrano kot jaz. Ko pa sva zvečer odhajala k počitku, nama Blisk ni sledil. Ponovno se je ulegel na svojo blazino v predsobi. Njegova služba je potekala spet normalno. M. D.

Ko sva se z možem in najinim prvorojenkom Borisom vračala iz poliklinike domov, je novega člana družine sprejel v svoje varstvo Lord, naš majhen fokester. Ene stvari pa ni mogel prenašati: dojenčkovega vekanja. Ze ob prvem jellajočem hlipanju jo je pes skokoma ucvrl k moji ženi in jo pasljivo spremljal, ako je dojenček postregla s skodelico, ali ako mu je pozneje potiskala biskvit v malo usta.

Ko je bil Boris že toliko odrasel, da smo ga lahko puščali v gajbici na vrhu, ga je Lord stalno zvesto čuval. Pri tem sva opazila, da se otrok nikoli ni dolgo cemeril, ko je bil Lord ob gajbici. Nekega jutra pa se je mali pričel dreti na vse mile načine. Pogledal sem skozi okno in opazil, kako je drvel Lord k svoji posodi, zagrabil z zobmi kos z mlekom napr-

jenega kruha, ki mu je ostal od zajtrka, in ga odnesel otroku. Prišel sem prav v trenutku, ko si je hotel Boris slatičati kos v usta. Seveda se je otrok nato še bolj drl in tudi Lord se mi je takrat prvič sovražno postavil po robu. R. C.

Ko sem se nekoč ponoči vračal z dela domov, sem iz daljave zaslišel razburljiv pasji lajež. Preusmeril sem svojo pot, ker se mi je dozdevalo, da pes kliče na pomoč. Na križišču ceste sem našel možakarja in vsa. Vprašal sem moža, kaj ima ta psom.

»Sem slep in sem zašel. Ali bi mi povedali, kje sem, in bi mi spravili na pravo pot, potem bo vse v redu.«

Pes je prenehal lajati in je potrpežljivo stal ob strani, ko sem slepca spravil v smer, kamor je želel. Ko je mož odhajal po pravi cesti, se je pes zadovoljno odpravil v nasprotno smer. E. H.

Na Nanosu smo se pred prvo vojno imeli številno škodo ovac. Vzgaljali pa smo si tudi lastne vse ovčarje, velike, inteligentne živali. Ti psi se hitro naučijo ukazov in znakov pastirjev. Najboljši med njimi je bil Cuvaj.

Moj gospodar je bil takrat znani sirer Janez Petrič iz Gradišča, ki je na Nanosu, na Orlovskih imel nekaj 500 ovac.

Cuvaj je bil takrat star dve leti in je pohajal s pastirjem Matevžem po nanskih pašnikih. Ovcam je posebno ugajala rumena zlatica, ki je dajala nanskoemu siru tako cenjen okus. Matevž in Cuvaj sta gnala tistega dne ovce po pašnikih okrog cerkvice sv. Hiperonima. Tu je bilo za pastirje pripravljeno pastišče, ker je cerkevica ob slabem vremenu nudila pastirju zatočišče, pa tudi ovce so našle ob bližnjih stenah nekaj zavetja.

Matevž pa si je rad privoščil tudi po kakšega jajčka ali srno, zato je nosil s seboj kratko puško prednjačo, ki jo je skrbno skrival pred očmi šentvidskih rožnikov. Pri čiščenju puške se mu je orožje tega dne sprožilo in strel je Ma-

VTISI IZ SLOVENIJE

Zopet stiskajo pasove...

Kljub naravnost obupnim naporom, s katerim poskušajo organizatorji tujkega prometa v Titovi Jugoslaviji vsaj v drugi polovici tujkoprometne sezone rešiti, kar se še rešiti da, je velika večina hotelov dosegla komaj 20 odstotkov lanskih prenočnin. V mnogih tujkoprometnih ustanovah presega število zaposlenega oseba število letoviščarjev. V prvi vrsti so skoraj povsem izostale izletniške skupine potovalnih družb. V Avstriji in Nemčiji je bilo letos kar za 95 odstotkov manj interesov za Jugoslavijo kot v preteklem letu.

Po zopetni pobratimiji Titove vladavine z boljševiki in s tem po zakonih politične premočnosti tudi z ostalimi priprezniki so poskušali jugoslovanski tujkoprometni stahanovci privabiti v deželo čim več letoviščarjev iz pripreznih držav. V glavnem so bili to Čehi, ki pa s svojo valuto niso opolnili dragocnih deviznih potreb Titove Jugoslavije.

Tuje, zahodne posetnike so od Jugoslavije odvrnile naravnost odušerile cene po jugoslovanskih letoviščih. Obiskovalce in izletnike pa plašijo tudi številne araracije zlasti avstrijskih izletnikov, s katerimi se je proslavila UDBA. Kakor potrjujejo številni izletniki, zadostuje, da izletnik pozabi neke svoje kopalni plašč, pa ga pri zapustitvi države na meji primejo. Nek avstrijski učiteljci so neznanec izmaknili njen fotografski aparat. Tatvino je v Dubrovniku prijavila poli-

cija, ki ji je izdala tudi potrdilo. Ko je dospela na mejo, so jo aretirali.

Res je, da nemški in avstrijski izletniki v mnogih primerih prinašajo s seboj razne carini podvržene predmete in z izkupičkom preživljajo svoj oddih. To se je še v večjem obsegu dogajalo pred vojno, ko je Hitler strogo prepovedal izvoz nemške valute, pa so si izletniki pomagali pač z blagom. To se dogaja tudi po drugih državah še danes in tudi na našem ozemlju. Seveda pa nekaj fotografskih aparatov in podobnih vsakdanjih potrebščin še ne ograža državnih financ. Malenkostna tihotapstva so v vseh državah običajna že od pamtiveka. Razlika je samo v tem, da po diktatorskih državah nemoteno tihotapijo velike ribe, najmanjšim ribicam pa režejo glave....

Avstrijski listi obtožujejo nadalje Titove konzulate, da opremljajo vizume s tajnimi znaki pri vseh tistih izletnikih, ki jih nato v Jugoslavijo aretirajo. Na našem ozemlju vsekakor o takih pritožbah še nismo slišali.

Tujski proemti se je letos popolnoma izjelovil. Zato pa je Tito krušno košaro više obesil. Dolge vrste kupovalci in kupce pred trgovinami še niso izginile. Kljub visokemu podražanju v lanskem letu so se živila v prvih šestih mesecih letos zopet podražila za 6 odstotkov. Tiba brezposelnost narašča ne samo po mestih, pač pa tudi na podeželju. Mnogi ubežniki z obmejno prepustnico so zapustili sezanski okraj prav zato, ker so kamnolomi reducirali delavstvo, nekateri pa celo opustili delo. Nekaterim delavcem prav z tem okrajju dolguje »ljuska oblasta« prejemke že za več mesecev.

Mnogi trdijo, da je sedanji naval beguncv v Avstrijo in Italijo posledica naraščajoče gospodarske krize in ostrejšega policijskega pritiska.

MOJI VTISI

z jesenskega slavlja SDZ na Opčinah

Tudi jaz sem prisopihal na narodno slavlje. Dasi je bila zame pot utrudljiva, se nisem pokesal, da sem se udeležil tega narodnega praznika, saj sem se srečal s našimi zavednimi Slovenci. Čast sem imel pozdraviti naše narodne delavce, naše voditelje.

Sporod slavlja je bil zelo pester in posrečen. Pesmi, ki sem jih nekateri v svojih mladih letih že sam pel in slišal, so blagodejno vplivale name. Krona vsega slavlja pa je bil pozdravni govor g. dr. Agneletta. Predstavil sem si, kako močno bi je njegovo srce za vse dobro, za demokratske pravice v narodnem in verskem smislu. Zaslužil, da bi mu posejali s cvetjem najlepši rož pot koder hodi!

Materialisti in njihovi sopotniki pa se ne stramujejo tega velikega in neopadeževanega moza kritizirati in celo potvarjati namen njegovega nesebičnega dela in njegovih nastopov tam, kjer so najbolj potrebni za slovenske komiste. Posnemal naj bi ga in se od njega učili!

Bog živi našega prijubljenejšega voditelja in neustrašivejšega delavca, da bi mogel še mnogo let spodbujati naš slovenski narod na vseh popriščih in na vsakomletnem slavlju na Opčinah!

K. C., član SDZ

Kremeljska hvaležnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

Jasno, po kateri poti hodi nova Jugoslavija.

Res čudna so pota usode, neskončna je kremeljska hvaležnost in več kot razumljivo je, da se tržaški kominformisti razburjajo ter so v svojih glasilih začeli kričati v protest.

Glavno beograjsko režimsko glasilo »Borba« je odkrito napisala, da je bilo obsojenih 16,6 odstotka kominformističnih povratnikov, to se pravi, da je bil obsojen vsak šesti kominformist, ki se je v »duhu pomirjenja in pozabe« vrnil domov. Utemeljitev teh eminentno političnih procesov je po mnenju jugoslovanskih oblastnikov enostavna: »informbirojevska emisgracija je dobro vedela, da bodo vsi krivci morali za svoje delovanje odgovarjati pred jugoslovanskim sodiščem«, kakor je to po »Borbi« povzel »Primorski dnevnik«.

Da bo ironija še večja, kominformistom sploh niso upoštevali izgovora, da so »delali v zablodi«. Na razpravi proti Milutinu Rajkoviću, nekdanjemu glavnemu uredniku jugoslovanskih od-daj Radia Prage, je n. pr. državni tožilec (kakor beremo v »Politiki« z dne 29. julija) dejal, da sodišče takšne izjave ne more sprejeti, ker je obtoženi »sodeloval v revoluciji že od leta 1941, aktivno delal na izgradnji države in je torej dobro vedel, po kateri poti gre Jugoslavija.«

POD ČRTO

HUDOBA V JAVNEM VRTU

V teh vročih septembrskih dneh sem se po dolgem času spet enkrat napotil v popoldanskih urah v tržaški Javni vrt. Pestra množica je napolnjevala sence kosatih, orjaških dreves in ob zelenih nasadih se je dremalo mlado in staro. Mlade matere so razkazovale z vsem ponosom svojo mladež in posebno še dražestne oblike dojenčkov z okovanimi ušesi, prstki in ročicami. Današnji otroški zbor, ali bolje njihove starejše zaljubljenke, so pobrale vse črnske navade in razvade. Vsak voziček je že miniaturna zlatarna.

Ob otroškem igrišču sem končno našel prazno klopec, in tja sem previdno položil tudi svoje ozadje. Okrog mene so vriskali, se pihali in tudi pretepli mali paglavci. Nimam žene, niti otrok, in vendar imam rad otroke vseh vrst; zelo redke ubogljivce prav tako kot ogromno večino razposajencev. Ze kmalu sem začel v razgovor z bučbi. Spadali so brez dvoma med večino tržaške mulanje. Iz revnih slojev, sem takoj uganil. Bogve, če so tudi vsak dan siti. Stirje pobadili; oče dela v ladjedelnici. Seveda ne more delati čudežev, pa četudi bi se odpovedal vseh čestink, kar pa bi bil pri nas pravi, pravcati čudež. Trije pohajajo v šolo, eden v slovensko, dva v italijansko, četudi sta on in ona Krasavca.

Mislil sem si, da bi otročadi napravil majhno veselje. »Pino,« sem dejal tistemu, ki pohaja slovensko šolo, »tu imaš dve sto lir, stopi v trgovino in kupi štiri tablice čokolade!«

Cez nekaj minut se je Pino vrnil. Cokolado sem porazdelil med bučbe in punčare, ki so se tudi gnetle okoli klopi. Bilo jih je šest do osem vseh skupaj. Nekateri punčare so se sicer nekoliko sramovale, končno pa so bile vsa usta polna. Posebno zaupljivo pa je bilo malo dekletce, ki mi je kar brez dovoljenja splezalo v naročje in neprestano zahtevalo čokolado.

Nenadoma se je pojavila debelejša gospa, precej malomarno oblečena. Z jezo in hudobijo na obrazu je dejala po tržaško: »Vi, mojemu otroku mi treba vaše čokolade. Če ima kdo mojemu otroku kaj darovati, sem to jaz in nihče drugi. Razumete? Franko, vrni takoj možu čokolado! Kar ustrašil sem se nad takim nezaupanjem. »Proč, otroci, od tega dedalec je še dodala. Otroci so se boječe spogledali. »Zakaj? kdo pa je ta mož, mama?« — »Kak potep bo z Balkana, saj se mu vidi,« je dejala mama.

Prihajale so še druge ženske. »Kaj se je zgodilo?« so spraševale. »Spet bi se lemalu en takle spozabil nad otrokom,« je zatrjevala neka zadirčna blondinka, ki je komaj prisopihala na lice meste. Druge so z velikim tekom zagrabile za besedo opravičevanje, ki je nosila križec na vratu. »Ta nesnaga nesnažna,« je pričela ena izmed najbolj zariplih v obraz.

Kdo bi dobesedno prevajal ves bogati besedni zaklad tržaškega starega mesta. Ni ga slovenskega književnika na svetu, ki bi presadil toliko sočnih in zabeljnih biserov na njivo slovenskega jezika.

»Sram naj vas bo, starina starinska, pobornik nemarnosti!« — »Poljico pokličite!« — »Po poljico!« — »Najprej čokolada in nato drugo, poznamo take tiče.«

Ena izmed žensk se je spustila v jok. »Kaj morajo vsega prestatiti te naši ubogi otroci! Kaj ni to strašno; ubogo moje dete, kaj ti je storil hudobni stric?«

Ko sem hotel oditi, me je zgrabilo z rokav nekega ženskega rok. »Boš že tu ostal, prijateljček!« V resnici sem ostal radoveden, kaj se bo zgodilo. Iz vseh kotov vrta so drveli ljudje, okrog mene je čedalje naraščala deloma razjarjena, deloma radovedna množica. Zavohala je senzacijo. »Nesramna pokvake!« — »Gotovo je prišel z Angleškega, tam uspeva teka golazen!« — »Da ga ni sram, prasca!« — »To so sadovi ameriških filmov!« K sreči, da me niso še opljuvali.

Končno sta prišla dva »čerinca«. »Ta dedec se je spozabil nad otrokom,« so ju ženske takoj informirale. Eden izmed »čerinov« me je s prezirnim pogledom vrha do tal. »Gospod stražnik,« sem dejal, »dovolite, da zadevo pojasnim. Po sredi je mesrečni nesporazum!« — »To bomo že videli,« je dejal »čerina« s hudobnim nasmehljajem. »Pojdite z nama!«

Cel sprevod se je pomikal proti gornjemu izhodu vrta in dalje proti policijski stražnici, ki je tam blizu. Stare ženske so se pojavile na vratih, kakor da jih je nekdo poklical. Cestni delavci, ki tudi v tem predelu mesta razkopavajo ceste, so pomeknili gornje konce lopat in cepinov pod pazduho in obstali. Eden izmed njih je debelo pljunil in dejal: »Skopijo naj hudiča, potem bo že mirovalo!«

Na policijski so me spravili v zakonito sobo, kjer sem čakal. Potem je prišel nekdo in me popisal od rojstva pa vse do mojega današnjega vstopa v Javni vrt. Vse je bilo v najlepšem redu. Povedal

sem vse po vrsti. Kaj se je zgodilo. Kvesturin pa — se mi je zdelo — o mojem pripovedovanju in zlasti o resničnosti pripovedovanega ni bil preveč prepričan. Da bi nekdo ponujal tujim otrokom čokolado, in to brez kakšnega posebnega namena, se mu je zdelo za naše mesto neverjetna okoliščina. »Ali ste poročen?« — »Ne.« — »Ala,« se je zasmejal. S tem je bilo menda vse pojasnjeno. Mojo umazano dušo je pregledal kot bi jo postavil s krožnikom na mizo.

Prešlo je nekaj časa in uradnik je medtem izgotovil svoj zapisnik. V tem pa je stopil še nekdo v sobo. Izgledalo je, da bi moral biti kak predstojnik. Vsekakor se mi je zdel inteligentnej in vljudnej gospod. Predstavil se mi je celo in mi stisnil roko. »Poslušajte, gospod Grinta,« je dejal, »do sedaj nisem mogel ničesar drugega ugotoviti, kakor da ste nekaterim otrokom razdelili nekaj čokolade. Drugače pa proti vam ni mogel nihče kaj slebega povedati. Ne vem, zakaj bi morali še nadalje ostajati tu. Lahko greste. Na vsak način je bil to nek nesporazum. Na svidenje!«

Tako sem jo srečno primahal spet nazaj na vrt. Ko sem stopal skozi vrata policije, je stala na nasprotni strani ceste skupina žensk in otrok. Ženske so si nekaj šepetale, česar pa nisem mogel razumeti.

Ko sem jim obmil hrbet, sem čutil, kako me vrtajo jezni pogledi v križ. Prav zato sem jo mahnil tudi spet nazaj na vrt, za menoj pa jih ni bilo.

Pa naj še kdo trdi, da nimamo zvestih čuvajev in čuvajk morale v Trstu. Gorje nam, če ne bi bilo tako!

Pepi Grinta

ZAKAJ TRST PROPADA?

Ko poslušamo radio, nam stalno uderja na ušesa številne prireditelje, ki jih je deležno prav naše mesto. Razna združenja, domoljubna in javnopolitična društva praznujejo po tržaških ulicah svoje proslave, prireajo kongrese in prigodne sestanke. Tržačani poslušajo zvočne, pri tem pa tudi precej prazne govorance. Nehote prihaja človek do prepričanja, da poskušajo prireditelji s takimi sestanki tolažiti svojo ne vedno popolnoma mirno vest. Sebi in poslušalcem bi radi dopovedali, da storijo vse in da ne opušajo nobene prilike za korist skupnosti. Te pravilice pa so namenjene prav Tržačanom, ki se zaskrbljeno sprašujejo, kam vodi politika, ki jo vodijo pripadniki večine v občinskem svetu. Da se človek prepriča, kako vodijo tržaške komisije za one strani Tilmenta, zadostuje kratko potovanje do Benetk.

V Benetkah se nepričakovano opazovalec kaj hitro lahko prepriča, da se Benetčani v zadnjih časih naravnost vzornu zanimajo, kako bi povečali svoje vezi z zaledjem. Iz Trenta ni treba več po daljši poti preko Verone, pač pa vodi krajša proga Conegliano-Bassano. Pogostejše so tudi zveze med Benetkami in Vidmom. Videm in Treviso sta že prava vozila benetškega prometnega sistema, ki teži za tem, da Benetkam zajamči prvenstvo na tem skrajnem severovzhodnem predelu italijanske države.

Izredno pomembna je okoliščina, da je Videm zelo tesno povezan z Benetkami in s Trstom. Veze med Trstom in Benetkami pa so v zadnjem času oslabele. Razlog je očiten in razumljiv: italijanska železniška politika stremi za tem, da omejuje promet na manj frekventiranih progah in da ga krepi na progah, ki izkazujejo določeno korist. S tem je v zvezi še drugo dejstvo, ki bi ga bilo treba osvetliti.

Videm se naglo dviga iz tihega podeželskega mesta v pomembno središče. Ze za časa Avstrije je furlanska prestolnica igrala, če že ne gospodarsko, pa gotovo pomembno politično vlogo. To je bilo v časih pred prvo svetovno vojno, ko se je izredno hitro hrupno uveljavljati v javnem življenju Italije. Videmsko mesto je bilo njegovo središče in oskodišče. Furlani pa so takrat in tudi kasneje kazali nekaj naklonjenosti tudi do Slovencev. Za časa nedavne sodne razprave proti Angelu Kračinu so v Vidmu očito godrnjali nad tržaško nestojnostjo italijanskih nacionalistov.

Videm raste, Trst propada. Trst je na najboljši poti, da izgubi še tisti neznatni ostanek svojega zaledja. Ljubljanske zaledje si je našlo na Reki svoj izhod na morje. Reka se je že močno dvignila prav na račun Trsta. Po izgubi ljubljanske kotline ohranja njenega prometa, bi moral Trst okrepiti in razširiti svoja interesna območja na videmsko zaledje ali vsaj na vzhodni del Furlanije. Tu pa so Benetke že od nekdaj zavzele prvenstveni položaj na škodo Trsta. Posebno pa so si Benetke ta svoj položaj okrepile v desetletju po drugi svetovni vojni.

Tržaška politika bi morala stremeti za tem, da razširi obseg svojih vezí z sosednjim Furlanijo. To pa je mogoče doseči le, če Tržačani nehaajo dajati prednost nacionalistični politiki in posvetijo vso svojo pažnjo predvsem gospodarskim koristim. Od tega pa smo na žalost še zelo, zelo oddaljeni.

Tukejšnji nacionalisti vidijo okrog sebe same grožnje, ki jih mikar ni, ne vi-

dijo pa propadanja mesta, ki ga povzroča njihova politika. Mesto je zgrajeno na sodelovanju narodov zaledja. Ni mogoče istočasno služiti dvema gospodarjema! Treba bo nujno misliti na to, ali naj mesto služi še nadalje koristim neke nenasitljive skupnice ali konistim skupnosti.

Posledice tržaške nacionalistične politike so kaj poučne prav na postaji Mestre. Nekega večera smo prišli tja okrog 19. ure in čakali na vlak, ki odpelje v Trst okrog 21.45. Medtem so kar trije vlaki odpeljali v smeri Trenta in trije proti Vidmu. Za polne štiri ure je promet s severno-jadransko obalo popolnoma zamrl. Ta živahnost prometa z ene strani in mrtvilo z druge udarja bolesto v oči slehernemu opazovalcu tržaških razmer.

Železnice gradijo v škodo Trsta, zato pa je dovoljena gonja proti slovenski šoli. Ljudje pa se ne zavedajo, da pomeni

gonja proti slovenski šoli istočasno tudi gonjo proti gospodarski bodočnosti Trsta.

Marin Sanuto pripoveduje v svojem dnevniku, kako je Bernardin Frankopan prisel zaradi nekega političnega vprašanja pred benetški senat. Čeprav je bil Hrvat, je za vsakdanje potrebe umel tudi italijanski jezik. Pa so ga senatorji pozvali, naj kar mirno govori v svojem materinem jeziku, ker večina senatorjev razume hrvaški jezik. Benetčani se niso učili hrvaščine zaradi ljubezni do tega jezika, pač pa zato, ker so se zavedali, da jim znanje hrvaščine prinaša gotove koristi. Današnji tržaški vodilni sloj tega ne razume. Prepričan je, da s prelagjanjem slovenskega jezika preganja neko namisljeno nevarnost. Ne vidi pa, da s tem samo služi svoji konkurenci in da istočasno učinkovito podpira komunistično propagando. *Perditio tua est tunc...*

Slovenska mati, ne pozabi!

Zopet, kot vsako leto, bodo tudi letos naši starši postavljali pred preizkušnjo. Kam naj pošljejo v šolo svojega otroka? Izbira je enostavna in samo ena: *v slovensko šolo!*

Morda bodo prišli v hišo ljudje, ki bodo hoteli odtrgati slovenskega otroka od naše šole s praznimi obljubami o bodoči službi ali karieri.

Bodi povedano, da je slovenski človek od pamtiveka z žulji svojih rok in svojim bistrim umom delal, ustvarjal, napredoval in živel. Tako bo tudi v bodoče.

Narodno zavedni Slovenci se prav gotovo ne bo ustrašili te preizkušnje. *Dokazal bo zopet, da je ostal, kar je bil njegov ded, njegov oče — predvsem Slovenec, zato se bo tudi pred dvomljivimi in mamljivimi morebitnimi koristmi in zapeljivimi vabami zavedal, da spada njegov otrok samo v slovensko šolo.*

DOKLEJ BODO NARODI IN DRŽAVA IZGUBJALI KRI?

Pobegi iz Jugoslavije naraščajo

Ne mine dan, ne da bi slišeli ali brali o kakšnih novih beguncih iz Jugoslavije. Nekateri zaupajo svoja življenja čolnom, pravim orehovim lupinam, drugi se plazijo skozi grmovje in čez gorske verige, oboji pa izpostavljajo svoja mlada življenja krogom obmejnih čuvajev, ki do sledno izpolnjujejo dobili ukaz: mihée ne sme brez dovoljenja iz našega raja! Priznati je treba, da italijanski in avstrijski meja v polnem jeku fašistične in nacistične diktature nista nikdar bili tako zastraženi, kakor so v četu ljudske demokracije zastraženi tisti obmejni odseki, na katerih meji Jugoslavija s svobodnim svetom. Nekaj manj, vsaj ne neposredne izgube življenja, tvegaio tisti — ne ravno maloštevilni — begunci, katerim se je na eden ali drugi način, z enim ali drugim izgovorom posrečilo dobiti potni list in so se nato odločili, da ostanejo v tujini, kamor so legalno dopotovali.

Ne moremo si misliti, da bi jugoslovanski komunistični oblastniki bili tako kratkovidni in bi ostajali ravnodušni ob vsakomesečni izgubi nekaj stotin ljudi, pa tudi po par tisoč ljudi, izgubi, ki

včasih na naravnost kričeče načine opozarja svetovno javnost na razmere, kakršne vladajo in obup, v katerega je potisnil domače prebivalstvo komunistični režim. Strašovitja mora biti brezizglednost, ki pripravlja mlade ljudi, ki imajo življenja komaj pred seboj, do tega, da zapuščajo domovino, ko vedo, da jih na drugi strani čaka velika verjetnost vračanja, izročanja v roke tistih, pred katerimi so pobegnili, da se bodo v najboljšem primeru morali leta in leta prebijati skozi razna taborišča in se bodo šele nato z muko morda smeli uveljavljati v trdem, popočinoma tujem svetu. O vsem je jugoslovansko in zamejsko časopisje dovolj pisalo, preveč je bilo v Jugoslaviji že razprav, preveč je bilo prisilnih vračanj, da ne bi tisti, ki odhajajo, vsega tega ne vedeli. In vkljub temu odhajajo, vkljub temu se begunske taborišča v Italiji in Avstriji ne preestano polniti, postajajo pretesna, tako da jih morajo razširjati in večati.

Pojav zavzema takšen obseg in se tako vztrajno nadaljuje, da se o tem ne sme in ne more molčati. Rekli smo, da bežijo predvsem mladi ljudje. Med begunci je tudi sorazmerno malo razumnikov, dejansko ni med njimi nobenega političnega človeka, v kolikor ne smatra kdo za takega kakšnega častnika ali funkcionarja politične policije, ki sta se razočarana naveličala svojega valpotovanja. To je velika značilnost najnovejšega toka jugoslovanske emigracije, ki traja nekako vse od leta 1947, je nekoliko pomehal po letu 1948, a je zopet začel močno naraščati s ponovnim približevanjem Jugoslavije Sovjetski zvezi. Medtem ko so se pred nacisti in fašisti umikali predvsem pripadniki starejših in srednjih letnikov, politični možje ali vsaj aktivisti in izobraženci ter je njihov odtok v tujino trajal vse do izbruha druge svetovne vojne, so v jugoslovanskem primeru ti sloji očitno obupali, se vedli v svojo usodo in grizejo raje še tako skromno skorjico domačega kruha in živé v tamkajšnjem omejenem vdružju, kakor pa, da bi tvegali polet v svobodo in vsa tveganja, katerim bi se morali v tem primeru izpostaviti. Nočemo iti tako daleč, da bi kar na povprek trdili, da je to znak njihove servilnosti. Vsekakor pa je to pasivnost. Na napake sedanje jugoslovanskega režima, ki jih je več kot dovolj tako na političnem kot gospodarskem, socialnem in kulturnem področju, ne reagirajo torej tisti, ki so za to prvi poklicani, ki po svoji izobrazbi in svojih izkušnjah lahko povedajo in organizirajo akcije, temveč mladi, povprečno celo najmlajši letniki, ki se znajdejo pred nolično in puščobno sivo bodočnostjo ter hočejo s svojim begom zakričati, da je ne marajo, da hočejo neka drugačja, da ne odobravajo razmer, kakršne so doma, da jim je v njih nemogoče živeti. Komunistični, ki naj bi prinašal slovesstvo in narodno novo zlato dobo, ni na praktičnem primeru Jugoslavije dosegel niti tega, v čemer sta vse drugače uspeli nacizem in fašizem, ki sta vsaj med mladimi žela vse drugačen sad.

Poleg gospodarskih razmer je to vsekakor težak dokaz, ki izpričuje ne samo gospodarsko, temveč tudi politično zgrešenost sedanje jugoslovanske notranje politike, seveda v kolikor so pri njeni presoji merodajne splošno-narodne, ne pa režimske koristi.

Dozvo, jugoslovanske oblasti, nikomile

Avstrijsko-slovenski večer v Sesljanu

Koncem preteklega tedna je obiskalo Sesljan in našo judransko obalo skupina 60 izletnikov iz Feldkirchena pri Gracu. Dospeli so v petek popoldne ter so ostali naši gostje do nedelje popoldne.

Med izletniki je bil tudi moški pevski zbor. Da bo izlet čim bolj izpadel, so se organizatorji izleta še pred časom obrnili na razne tukajšnje osebnosti za pomoč. Tako je tudi bivši župan Terčon posrečeval v Sesljanu, da je bilo vse urejeno za sprejem avstrijskih gostov. Organizatorji izleta so tudi že pred časom izkazali željo, da bi en večer nekaj ur skupaj preživali, in sicer naš pevski zbor »A. Tance« in njihov zbor ter da bi izmenoma peli nemške in slovenske pesmi. Ta večer se je res vršil, in sicer v soboto zvečer v prostorih gostilne Suc v Sesljanu.

Okrog 9. ure zvečer so prišli naši pevci z več prijatelji. Z Avstriji smo se takoj spoznali ter kmalu postali kar dobri prijatelji. Na dvorišču gostilne je nastopil najprej avstrijski zbor, ki je zapel dve lepi nemški pesmi. Zatem je naš mešani zbor istotako zapel dve lepi slovenski pesmi, in sicer *Odmevi spev in Oj zbogom ti planinski svet*.

Po vsaki pesmi je sledilo burno pleskanje. Posebno Avstriji so bili našo pesmijo zelo navdušeni ter so sami izrazili, da niso mislili, da imamo tako dober pevski zbor. Po končanih štirih pesmih je povzel besedo organizator izleta, šolski ravnatelj g. Ebner, ki je izrazil svoje in vseh izletnikov veselje, da so tu ob sinji Adriji ter v tem lepem kraju. Zahvalil se je bivšemu županu Terčonu za pomoč pri organiziranju izleta v Sesljanu ter navdušeno govoril o našem pevskem zboru ter o naših lepih pesmih. »Pevci moramo biti vsi prijatelji ne glede na to, ali poješ nemško, slovensko, italijansko ali kar si ga bode. Ne politika in razna sovraštva, ki se danes zalibog veliko širijo po svetu, ampak prijateljstvo med narodi, to želi vse ljud-

stvo. K temu prijateljstvu pomore je petje.«

H koncu je govornik izročil našemu zboru v imenu njihovega moškega pevkega zbora krasno darilo v spomin. Odgovoril mu je bivši župan Terčon, ki se je zahvalil, da so prišli na obisk naše lepe obale. Priznal je, da si tudi naš narod želi miru in prijateljstva z vsemi sosedni narodi. V imenu pevkega zbora se je tudi zahvalil za prekrasno darilo ter obljubil, da se bo naš zbor revanžiral prihodnje leto, ko misli napraviti izlet do zelene Štajerske in njenega glavnega mesta.

Sledila je nato prosta zabava pri mizah, kjer se je pozno v noč razlegala naša in nemška pesem. Zabava je potekala tako pristrčno, da je bilo vsem res žal, ko je neumisljena policijska ura zahtevala, da se posloviimo.

Pozdravljanja ni bilo ne konca, ne kraja. Ponovno so nas pozvali, da ne smemo pozabiti na obljubo, da pridemo k njim na obisk, kjer bodo poskrbeli oni sami za vse potrebno.

Večera se je udeležil tudi obč. svetovalec v Trstu dr. Josip Agneletto z večjo tržaško družbo ter je na koncu tudi on pozdravil goste v imenu tržaških Slovencev.

Ta prijetni večer bo ostal vsem, ki so se ga udeležili, v prijetnem spominu.

Marijino slavlje na Opčinah

1949 - 1956

Tržaški slovenski verniki smo se preteklo nedeljo 9. t. m., skupno s svojimi dušnimi pastirji že osmič zapovrstno poklonili naši ljubljani fašistični gospe na Opčinah. Lep nedeljski popoldan je letos privabil v to lepo slovensko središče tržaške okolice več tisoč vernih. Bogu in svojemu narodu zvestih slovenskih src, da potujejo milostni benetški Materi svoje križe in težave ter ji s sinovsko vdanostjo izpričajo svojo zvestobo in ljubezen.

Po sv. maši, ki jo je daroval pref. g. openski dekan, se je razvila izpred cerkve skozi vas dolga in lepa procesija s kipom Fatimske Marije, ki so jo nosili postavni openski fantje. Ob rahlem plapolanju cerkvenih zastav, ubranem svitanju godbe in lepem, ganljivem prepevanju pevcev, katerim so se od časa do časa pridruževali glasovi tisočere množice vernikov, je zabrano in samozvestno spremljala nebesko kraljico po okrašenih in da dan izredno prijaznih openskih ulicah. Sprevod se je vrnil k novemu župnišču za cerkvijo, kjer je stal govorilski oder. Večšostglavi množični je nato izbrano in vzpodbujajoče spregovoril č. g. misijonar Ludvik Savelj, ki je med drugim naglasil potrebo in dolžnost vsakega katoličana, da svoje versko prepričanje v božjo in Marijino slavo tudi javno izpričuje. Po blagoslovu s Najsvetejšim in zaključnih besedah č. g. Stuhca iz Doline, smo se v molitvi spomnili tudi preganjane Cerkev v deželah komunistične strahovlade ter s tem izrazili svoje občudovanje in solidarnost s trpečimi katoličani, med katerimi se v tolažbo zvestim in v spomin preganjalcev blagoslavlja imena Kristusovih junakov - kardinalov: Alojzija Stepinca, Mindszentyja in Višinskoga.

S posloviimo pesmijo smo okrepčani in potolaženi zapustili Marijino svetišče s trdnim namenom, da se prihodnje leto ob Njej spet vsi veselo pridemo.

Marijin častilec

† Agica Pernarčič

Spet moramo poročati o žalostnem slučaju, saj smo preteklo nedeljo spremlili k večnemu počitku komaj 19-letno dekle Agico Pernarčič.

Pred dobrim letom so zdravniki doglali, da jo je napadla kruta bolezen, ki posebno rada sega po mladih ljudeh. Bila je dolgo časa v sanatoriju v Gorici, a zadnje mesece je preživela v nabrežinskem sanatoriju. Bolezen se je tako razpasla, da ji zdravniki veda ni bila kos. Po dolgem trpljenju je revica v soboto zjutraj izdihnila svojo mlado dušo.

Pogreb se je vršil z nedeljo popoldne. Bil je veličasten pogreb, saj se ga je udeležila skoro cela vas ter še mnogo znancev iz bližnjih vasi. Ker je oče Marijan član nabrežinske godbe, je pokojnico spremljala domača godba in ji svrvala žalostinke v slovo. Dekleta in fantje so organizirali pogreb, fantje so nosili krsto ter številne vence, a dekleta so v bele in v narodnih nošah spremljale svojo prijateljico na zadnji poti. Pri odprtem grobu se je od pokojne Agice poslovila z lepimi besedami njena prijateljica, kar je vse tako ganilo, da ni bilo očesa, ki bi ne bilo solzno.

Draga Agica, počivaj v miru v rodni domači zemlji, ostalim težko prizadetim staršem in sestrici naše globoko sožalje.

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON BABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA

sprejema

v svojem ambulatoriju
v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-813
dnevno od 9 - 13 in od 17 - 19 ure

GLAS IZ SEVERNE ISTRE

Treba je, da tudi v Trstu slišite naš glas, da boste vedeli, kako je pri nas, tam od Kozine pa do Podgrada.

Kdor hoče od nas v Trst, se pripelje z avtobusom do Kozine. Od tu mora peš do bloke na Pesku, ker avtobus od Kozine naprej ne vozi. Niti po železnici ne moremo iz Kozine v Trst. Vlak vozi sicer iz Kozine do Drage in obratno, ali na progi Kozina-Drage ne vozi potnikov. Potnik, ki pride z železnico iz Trsta, mora v Dragi izstopiti ter iti peš na blok na Pesku in od tu spet peš na Kozino, kjer dobi avtobus. To se ne pravi lastne državljanke tpinčiti, ampak jim dobro hoteti, da se ne hodijo pohujšavat v oni reakcionarni Trst.

Ob cerkvenih slovesnostih in opaslih (žeganjih) smo vedno potrkavali, ker je bilo naše potkovanje prava močvirna godba zvonov in smo se ga vsi veselili, mladi in stari. Sedaj je naše ljudske oblast potrkavanje omejila na nekaj minut; kdor se ne drži točno odmerjenega časa, ga potovejo na odgovornost zaradi kršitve odredb ljudske oblasti.

Pri nas na deželi so popravljali čevlje vsaki čevljarji. Pri kmetih večjih družin pa je bil star običaj, da je gospodar kupil usnje, krožil in žebnje, da je najel čevljarja za en ali dva tedna, da je za vso družino napravil čevlje in starino popravil. Sedaj pa svobodnih čevljarjev ni. Vsak par čevljev, ki hoče popraviti, jih moraš nesti v »zadrugo«. In tam plačuješ za potepanje enega para in za nove našive na špicah, pri slabem blagu — 2300 dinarjev. Če se ti pri hiši pokvari okeno, ga moraš sneti in nesti v zadrugo na popravilo, kjer plačaš za okvir 2000 3000 dinarjev.

Hiš ne moremo popravljati in vsé so v obupnem stanju, ker stane stavbni material ogromno. Tolko stane 100 kg cementa nič manj kot 2000 din.

Tudi pri nas so vpeljane takse na

kmečke vozove. Za majhen kmečki štirikolesni voz plačamo 2500 din.

Seveda s otake razmere tudi pri nas precej mladih ljudi pognaše s trebutom za kruhom čez mejo.

Za danes naj bo to dovolj.

En Brlecn

ŠOLSKÉ VESTI

Na višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učnim načrtom tudi polne razrede s klasičnim učnim načrtom, se vrši vpisovanje za šolsko leto 1956-57 od 1. septembra do vključno 25. septembra vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto Vecchio 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi razpisni deski.

...

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je rok za vpisovanje v vse razrede od 1. do 20. septembra.

Vsa potrebna navodila daje tajništvo šole.

...

Vpisovanje dijakov v slovensko učiteljske v Trstu se začne 1. septembra. Trajalo bo do vstetega 25. septembra.

Natančnejša pojasnila daje tajništvo vsak dan od 9. do 12. ure.

Glasbena šola SPM

Vpisovanje lanskih in novih gojencev začne v ponedeljek, dne 17. t. m. in traja dnevno od 10. do 12. in od 16. do 18. ure v ulici Machiavelli 22-II.

Pouk bo za klavir, violino, harmoniko in orkestralne instrumente poleg teoretičnih predmetov.

Vsa podrobna navodila in informacije daje vodstvo v ulici Machiavelli ob zgoraj omenjenem času.